

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto sisäministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta rajavartiolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Rajavartiolakia koskeva esitysluonnos sisältää kuvauksen asian taustasta ja esityksen tavoitteista. Esitysluonnoksessa on havainnollinen kooste keskeisistä vaikutuksista. Esityksessä on tunnistettu keskeiset vaikutusalueet, mutta konkreettiset vaikutukset eri henkilöryhmiin jäävät osin epäselviksi. Lisäksi perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä yritysvaikutuksia tulisi käsitellä tarkemmin.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- i) Esityksessä tulisi arvioida tarkemmin, miten sääntely muuttaisi eri henkilöryhmien oikeudellista asemaa ja perusoikeuksien toteutumista.
- ii) Esitysluonnoksessa todetaan, että Rajavartiolaitos lisää teknistä ja radioteknistä valvontaa rajavyyhykkeellä ja sen läheisyydessä. Rajavartiolaitos saa myös rakentaa tilapäisiä esteitä valtakunnanrajan läheisyyteen sekä määrätä tilapäisiä liikkumisrajoituksia. Lisäksi Rajavartiolaitokselle ehdotetaan oikeutta ottaa kiinteistö tilapäiseen käyttöön. Esityksessä tulisi arvioida tarkemmin näiden toimenpiteiden vaikutuksia eri henkilöryhmiin. Arvioinnissa tulisi käsitellä myös toimenpiteiden kestoa, mahdollista toistuvuutta ja alueellista ulottuvuutta sekä niistä aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia.
- iii) Esityksessä tulisi arvioida rajajoukkojen määritelmän laajentamisen vaikutuksia varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaneiden henkilöiden asemaan. Lisäksi tulisi arvioida, miten rajajoukkojen liittäminen Puolustusvoimiin koskevan sääntelyn täsmentäminen vaikuttaisi rajajoukkoihin kuuluvien virkamiesten virkamiesoikeudelliseen asemaan, tehtäviin, oikeuksiin, velvollisuuksiin, vastuisiin ja oikeusturvaan.
- iv) Esitysluonnoksen perusteella merenalaisen kriittisen infrastruktuurin yrityksille tulisi velvollisuus ilmoittaa infrastruktuurin vahingoittumisesta. Esityksessä tulisi arvioida tarkemmin ilmoitusvelvollisuuden aiheuttamaa sääntelytaakkaa.

- v) Esitysluonnoksessa tulisi arvioida huolellisemmin esityksen yhteisvaikutuksia muiden asiaan liittyvien esitysten ja uudistusten kanssa.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta:

”Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rajavartiolaitakia ja eräitä muita lakeja. Esityksen tarkoituksena on parantaa Rajavartiolaitoksen varautumista ja mahdollisuuksia vastata muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin.

Rajavartiolaitokselle ehdotetaan uutta merenalaisen kriittisen infrastruktuurin valvontatehtävää sekä siihen liittyviä toimivaltuuksia Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä. Rajavartiolaitos suorittaisi valvontaa muun merellisen valvontatoimintansa yhteydessä. Rajavartiolaitoksella olisi valvonnan yhteydessä oikeus estää tai keskeyttää merenalaisen kriittisen infrastruktuurin vahingoittaminen. Rajavartiolaitokselle säädettäisiin myös YK:n merioikeusyleissopimuksen 110 artiklan mukainen oikeus pysäyttää ja tarkastaa talousvyöhykkeellä kansallisuutta vailla olevaksi epäilty alus sekä sellainen suomalainen alus, joka käyttää väärää lippua tai kieltäytyy näyttämästä lippuaan.

Esityksessä ehdotetaan myös muutoksia ja täsmennyksiä sääntelyyn, joka koskee rajatarkastusviranomaisten toimivaltuuksia sisärajavalvonnan aikana, Rajavartiolaitoksen suorittamaa teknistä valvontaa ja radioteknistä valvontaa, kulkuneuvojen ja miehittämättömien kulkuneuvojen kulkuun puuttumista, vesiliikenteen tilapäistä keskeyttämistä tai rajoittamista, rajavyyhykkeellä liikkumista, kiinteistöjen tilapäistä käyttöoikeutta, liikkumisrajoitusten määräämistä, Puolustusvoimien virka-apua Rajavartiolaitokselle sekä Rajavartiolaitoksen kansainvälistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Lisäksi selkeytettäisiin rajajoukkoihin kuuluvien oikeudellista asemaa ja palvelussuhteen ehtojen määräytymistä tilanteissa, joissa rajajoukkoja liitetään Puolustusvoimiin.

Esitys parantaisi Rajavartiolaitoksen kykyä huolehtia ydintehtävistään muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Ehdotuksilla ei ole vaikutuksia muiden viranomaisten päätehtäviin ja toimivaltuuksiin.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu informatiivisesti voimassa oleva EU-sääntely, kansainväliset sopimukset ja kansallinen lainsäädäntö sekä yksilöity lainsäädännön

muutostarpeet. Esityksen tavoitteet on kuvattu tiiviisti. Keskeisiä ehdotuksia koskevasta luvusta jää osin epäselväksi, millaisia muutoksia sääntelyyn tehdään. Esitystä tulisi tarkentaa tältä osin.

Esitysluonnoksen mukaan Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia kehitetään turvallisuusympäristön vaatimusten mukaisesti vastaamaan rajaturvallisuuden tarpeita. **Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen**, että esitysluonnoksessa kuvataan turvallisuusuuhkia melko yleisellä tasolla. On ymmärrettävää, että turvallisuutta koskevia asioita ei ole mahdollista kuvata esityksessä kovin avoimesti.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnos sisältää havainnollisen koosteen esityksen keskeisistä vaikutuksista, mutta se tulisi esittää vaikutusarviointien alussa. Kooste ja vaikutusarviointi jäävät kuitenkin monin paikoin yleiselle tasolle, eikä niissä yksilöidä riittävästi vaikutusten kohdentumista, suuntaa tai merkittävyyttä. Vaikutusarviointijaksoissa 4.2.4 ja 4.2.5 kuvataan paikoin laajasti ehdotettua sääntelyä ja sen sisältöä varsinaisten vaikutusten sijaan. Sääntelyä koskeva kuvaus tulisi erottaa vaikutusarvioinnista tai sitä tulisi täydentää kuvaamalla, mitä käytännössä muuttuisi, keihin muutos kohdistuisi ja millaisia oikeudellisia, toiminnallisia tai taloudellisia seurauksia muutoksesta aiheutuisi.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksen keskeistä lausuntopalautetta on käsitelty tiiviisti ja tuotu esille olennaiset huomiot. Esityksessä on myös selostettu, miten esitysluonnosta on muokattu lausuntopalautteen perusteella.

Arviointineuvosto tuo esille, että esitysluonnoksessa on kuvattu sen liittyminen sotilastiedustelulakia koskevaan esitykseen (HE 104/2026) ja valmisteilla olevaan säädöshankkeeseen poliisin toimivaltuuksien tarkistamiseksi miehittämättömien kulkuneuvojen osalta (SM 009:00/2026). Esitysluonnoksen perusteella jää epäselväksi, onko esityksessä arvioitu yhteisvaikutuksia muiden asiaan liittyvien esitysten kanssa.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä tulisi arvioida ehdotusten yhteisvaikutuksia muiden rajaturvallisuuteen liittyvien uudistusten kanssa. Tarkastelussa tulisi ottaa huomioon myös rajalla suoritettavaa asepalvelusta koskeva uudistus sekä rajavalvonnan teknistä kehittämistä ja rajainfrastruktuuria koskevat hankkeet.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on eritelty ja kuvattu taulukoissa kertaluonteiset ja jatkuvat euromääräiset kustannukset Rajavartiolaitokselle.

Arviointineuvosto katsoo kuitenkin, että esitysluonnoksessa tulisi tarkastella myös sitä, missä määrin kustannukset ovat nimenomaan nyt ehdotettavan sääntelyn aiheuttamia ja missä määrin ne liittyvät jo päätettyihin tai käynnissä oleviin rajaturvallisuuden, teknisen valvonnan ja rajainfrastruktuurin kehittämishankkeisiin. Samalla tulisi kuvata, edellyttääkö esityksen toimeenpano näiden investointien toteutumista ja hyödyntääkö se niiden tuottamaa kapasiteettia.

Esitysluonnoksen mukaan merenalaisen kriittisen infrastruktuurin yrityksille, kuten energia-, tietoliikenne-, satama- ja merirakentamisen yrityksille, tulisi velvollisuus ilmoittaa infrastruktuurin vahingoittumisesta. Lisäksi Rajavartiolaitokselle ehdotetaan tiedonsaantioikeutta yhteisöjen ja yhtymien kameravalvontatallenteisiin. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa tulisi arvioida tarkemmin ilmoitusvelvollisuuden ja tiedonsaantioikeuden aiheuttamaa sääntelytaakkaa. Esityksessä voisi hyödyntää esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskuria.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä tulisi arvioida kiinteistöjen tilapäisestä käyttöönotosta, esteiden rakentamisesta ja liikkumisrajoituksista maanomistajille ja elinkeinotoiminnalle aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia. Vaikutuksia voisi aiheutua esimerkiksi maa- ja metsätalouden harjoittamisen estymisestä tai viivästyisestä sekä kiinteistön muun käytön rajoittumisesta. Arvioinnissa tulisi kuvata vaikutusten mahdollinen kesto, kohteena olevien kiinteistöjen ja toimijoiden määrä sekä korvausten määräytyminen ja arvioitu suuruus. Arvioinnissa voisi hyödyntää kokemuksia vastaavista Rajavartiolaitoksen tai Puolustusvoimien käyttöoikeuksista.

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan ehdotetuilla muutoksilla arvioidaan olevan yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta lisääviä vaikutuksia. Rajavartiolaitoksen ennakointi- ja reagointikyky nopeasti muuttuviin turvallisuustilanteisiin paranisi erityisesti sisärajoilla ja merialueilla. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksen perusteella saa riittävän käsityksen turvallisuutta parantavista vaikutuksista.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksen vaikutuksia perusoikeuksien toteutumiseen on käsitelty suppeasti. Arvioinnissa tulisi tunnistaa ehdotusten kannalta merkitykselliset perusoikeudet ja kuvata, miten kukin keskeinen ehdotus vaikuttaisi eri henkilöryhmiin. Lisäksi tulisi arvioida tarkemmin, miten Rajavartiolaitoksen oikeus saada kameravalvontatallenteita vaikuttaisi henkilöiden yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan.

Esitysluonnoksessa todetaan, että Rajavartiolaitoksella on oikeus asettaa teknisen valvonnan ja radioteknisen valvonnan laitteistoa valtakunnanrajan läheisyydessä ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa sekä rakentaa tilapäisiä esteitä valtakunnanrajan läheisyyteen. Toimenpiteistä pitäisi kuitenkin aiheutua mahdollisimman vähän haittaa. Rajavyöhykkeellä liikkumiseen ja toimimiseen voitaisiin sisällyttää myös ilmoitusvelvollisuuksia. Lisäksi Rajavartiolaitoksella olisi mahdollisuus määrätä tilapäisiä liikkumisrajoituksia. Rajavartiolaitokselle ehdotetaan myös oikeutta ottaa kiinteistö tilapäisesti käyttöön.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksen perusteella jää osin epäselväksi, miten edellä mainitut asiat vaikuttaisivat alueella asuviin, oleskeleviin, työskenteleviin ja liikkuviin henkilöihin sekä maa- ja vesialueiden omistajiin ja haltijoihin. Esityksessä tulisi arvioida tarkemmin teknisen valvonnan, esteiden, liikkumisrajoitusten ja kiinteistöjen käyttöönoton käytännön vaikutuksia. Arvioinnissa tulisi käsitellä toimenpiteiden kestoa, toistuvuutta ja alueellista ulottuvuutta sekä vaikutuksia maanomistajien asemaan, korvauksiin ja esimerkiksi maa- ja metsätalouden harjoittamiseen.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä tulisi arvioida, miten rajajoukkojen määritelmän laajentaminen vaikuttaisi asepalveluksen suorittaneiden henkilöiden sekä rajajoukkoihin kuuluvien virkamiesten asemaan. Arvioinnissa olisi hyvä ottaa huomioon myös rajalla suoritettavan asepalveluksen uudistus ja rajajoukkojen liittämistä Puolustusvoimiin koskevan sääntelyn täsmentäminen.

Esitysluonnoksen mukaan Rajavartiolaitos voi tarvittaessa puuttua maalla, veden pinnalla ja pinnan alla liikkuvien miehittämättömien kulkuneuvojen kulkuun. Esitetyistä toimivaltuuksista ei kuitenkaan arvioida aiheutuvan merkittävää haittaa yksityisille tahoille. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa tulisi kuvata tarkemmin, millaisia tilanteita tämä voisi koskea ja mitä vaikutuksia tällä voisi olla.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu rajavartiolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: SM037:00/2024), jonka ministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 3.7.2026. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Lainsäädännön arviointineuvosto on itsenäinen ja riippumaton toimielin, joka antaa lausuntoja hallituksen esitysluonnoksista ja niiden vaikutusarvioinneista. Se ei ota kantaa ehdotusten kannatettavuuteen tai poliittisiin ratkaisuihin. Lainsäädännön arviointineuvosto toimii valtioneuvoston kanslian yhteydessä.

Helsingissä 20. heinäkuuta 2026

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Meri Virolainen

Arviointineuvos, lain säädännön arviointineuvoston pääsihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.